

5

Loruja ja runoja

Ohjelmavinkkejä loruista ja runoista

5.1

- L**oruihin voi yhdistää erilaisia ohjelmanumeroita:
- Loruja voi lukea esim. kerhon lopuksi tai ”välipalaksi”.
  - Lyhyitä loruja voidaan yhdessä ”hokea”, miettiä mitä ne tarkoittavat ja millaisissa tilanteissa niitä on mahdollisesti käytetty.
  - Ohjaaja tai kerho yhdessä voi askarrella ”lorupussin”. Lorupussiin laitetaan eri loruja kirjoitettuin korteille, joihin voi myös piirtää tai liimata aiheeseen liittyvän kuvan. Jokainen kerholainen saa vuorollaan nostaa pussista lorun, jonka hän tai ohjaaja lukee tai joka hoetaan yhdessä.

- Loruja aiheista voidaan piirtää tai maalata.
- Jo tutuksi tulleita loruja voi käyttää pantomiimi-leikissä, jossa esim. pareittain esitetään jokin loru ja muut koittavat arvata mistä lorusta on kysymys.

Seuraavassa luvussa on muutamia perinteisiä karjalaisia sekä suomalaisia runoja ja loruja. Lisää loruja ja runoja löytyy kirjoista, joita voi lainata kirjastosta. Kirjavinkkejä löytyy materiaalin lopusta kirjallisuuslistasta.

Perinteisiä loruja Karjalasta ja muualta Suomesta

5.2

Karjalaisia loruja

”Papp’, lukkar’, talonpoika, kuppar’,
rikas, rakas, köyhä, kerjäläinen.”

”Aa, aa Allin lasta,
pientä linnun poikaa,
ei oo issää, ei oo äitii,
joka lasta hoitaa.”

”Satu meni saunaan,
pani laukun naulaan,
Satu tuli saunasta,
otti laukun naulasta.”

”Oli ennen onnimanni
onnimannista matikka
matikasta maitopyörä
maitopyörästä pytikä
pytikästä pöytäristi

pöytärististä ripukka
ripukasta rintasolki
rintasolesta sopukka
sopukasta Suomen kirkko
Suomen kirkosta kipinä
kipinästä kirjanmerkki
kirjanmerkistä meteli
metelistä mejjän herra
mejjän herrasta hepukka
hepukasta heinäkelkka
heinäkelkasta kekäle
kekäleestä kenkäraja
kenkärajasta rapukka
rapukasta raidanhaara
raidanhaarasta harakka
harakasta hangon varsi
hangon varresta vatikka
vatikasta vallesmanni
vallesmannista matikka
matikasta maitopyörä”

Ruokaan liittyviä loruja

”Tapu, tapu, kakkaroit,
simossii, suolassii,
voijssii, makkeijsii.
maholehmän maitojssii.”

”Veitään nuottoo, suohaana kalloo,
kissalle kiisket, koiralle kuoreet,
pienet kalat syyvään,
suuret kalat myyvään.”

Voidaan myös leikkiä: istutaan parin
kanssa vastakkain ja käsistä kiinni
pitäen. ”Vedetään nuottaa” edes taakse
ja keinutellaan ”laineilla”.

”Leivon, leivon leipäsiä,
simaisia, suolaisia,
makoisia, maitosia.
Sipaisen sianlihalla,
kopaisen kananmunalla,
voitelen voisulalla.
Nakkaan, nakkaan uunihin – ja suuhun.”

”Maanantaina makkarat tehtiin.
Tiistaina tikut vuoltiin.
Keskiviikkona keitto keitettiin.
Torstaina tupaan kannettiin.
Perjantaina perheelle annettiin.
Lauantaina liemi latkittiin.
Sunnuntaina suu pyyhittiin”

”Maanantaina makeisia,
tiistaina tikkareita,
keskiviikkona kermavaahtoa,
torstaina tupaan torttuja,
perjantaina purukumia,
lauantaina lakritsia,
sunnuntaina suklaamunia.”

Peukalopotti-loruja

Näitä loruja hoettaessa voidaan käydä
sormet läpi peukalosta alkaen.

”Peukalopotti
Suomensotti
Oltermanni
Kultaralli ja
Pikkurilli”

”Peukalopotti sian sai.
Tuomentotti sen kotihin vei.
Pitkä mies siltä niskat taittoi.
Nimetön Matti makkarat laittoi.
Pikkurilli sen suuhunsa söi.”

”Peukalopotti se saaviin putos.
Suomensutti sen pelasti.
Lonkermanni sen kehtoon peitti.
Kultaranni tuuditti.
Pikkurilli rumpua löi,
ja kaikella tavalla metelöi.”

Körötyslоруja

Jos kerhossa tarpeeksi pieniä lapsia
voi heitä köröttää sylissä tai isommat
lapset voi köröttää pienempiä. Körö-
tyslоруja on kiva hokea myös muuten
vaan.

”Hopotin hopotin hopotin hop! Juokse
mun varsani juokse.
Kopotin kopotin kopotin kops! Vie
minut mummoni luokse.
Mummo se minulle piiraita paistaa,
mummoni pullat ne makealta maistaa.
Hopoti hopoti hopoti hoi! Vie minut
mummoni luokse.”

”Körö körö kirkkoon,
papin muurin penkkiin.
Ruskealla ruunalla,
valkealla varsalla,
kolipäällä koiralla,
pikipää pässillä,
laukipäällä lampaalla.
Peltojen yli, aitojen ali,
kilikello kaulassa
punaisessa nauhassa.”

Muita loruja ja runoja

”Kello yks, keitto kyps,
kello kaks, kanalaps,
kello kolme, konipolvi,
kello neljä, kene veljä,
kello viis, Viipuris,
kello kuus, kukko huus,
kello seitsemä, emäntä keittämää,
kello kaheksa, kauha kättee,
kello yhdeksä, ympär pöytää
kello kymmene, kynnet risrii
kello ykstoist, yksinnää,
kello kakstoista, kaik lapset koossa.”

Näinpä kerran unta,
että maistoin lunta.
Lumi oli sakeaa
lämpöistä ja makeaa.
Hyppäsin ja heräsin.
Ei se ollut lunta,
sehän oli unta.
Kello löi jo viisi:
yks, kaks, kolme, neljä, viis.”

”Hippan-Heikin laiva lähti
varttia vaille kuus.
Onkapannu uus,
tallukoita uunin päällä
kuivumassa kuus:
yks, kaks, kolme, neljä, viis, kuus”

”Ken söi kesävoin?
Kissa söi kesävoin.
Missä kissa? – Aitan alla.
Missä aitta? – Maahan kaatui.

Missä maa? – Vetehen vieri.
Missä vesi? – Härkä särpi.
Missä härkä? – Niityllä.
Missä niitty? – Viikate vilahti.
Missä viikate? – Kannon päässä.
Missä kanto? – Toukka kaivoi.
Missä toukka? – Kukko nokki.
Missä kukko? – Kuusikossa.
Missä kuusi? – Kirves kaatoi.
Missä Kirves? – Seinän alla.
Millä siltä saatanehen?
Haapasilla halkosilla, korennoilla
koivusilla.”

Leikin aloittamisloruja

Leikin aloittajan, hipan, arvaajan jne. voi valita hauskojen aloittamislorujen avulla. Yksi leikkijöistä lukee lorua niin, että jokainen sana kohdistuu yhteen leikkijään. Viimeisen sanan kohdalle osunut tippuu pois kullakin kierroksella. Lopulta jäljellä on vain yksi leikkijä, josta tulee hippa tms.

”Etten tenten teelika menten,
hissun kissun vaapula vissun,
eelin keelin plot, (tai klok)
viipula vaapula vot,
eskon keskon vaapula vissun,
eelin keelin plot. (tai klok).”

”Maalari maalasi taloa,
sinistä ja punaista .
Illan tullen sanoi hän:
Nyt mä lähden tästä pelistä pois.”

”Ulle dulle dof
kinke kaade kof
ulle dulle
kinke laade
ulle dulle dof.”

”Pappi, lukkari,
talonpoika, kuppari,
rikas, rakas,
köyhä, varas.
(köyhä keppikerjäläinen)”

”Auto ajoi kilparataa.
Mittari näytti kahtasataa.
Yksi pyörä putosi pois.
Puh pah pelistä pois.”

”Mitä sait palkkaa?
Viis kuus poikaa.
Mitkä niiden nimet ovat?
Suutari, räätäli,
pikipöksy, pietari,
kengänkannan kaputtaja,
naskali naputtaja.
Mene tästä portista pois!”

”Yketin toketin toukun loukun
vitisin vatisin varman koukun.
Oravia kápäliä keilan meilan,
hukkas, pukkan pois”

Lähteet

- Härmä, Kaleton, Malinen: Lyökäämme käsi kätehen! – Karjalaista perinnetietoa lasten ohjaajille.
- Junno, Malmi, Riikonen, Riikonen: Leikkilipas – Leikkejä ja tansseja Karjalasta ja Suomesta
- Karjalainen Nuorisoliitto Ry: Hiiren virs, Katin tarina
- Marttaliitto ry: Pulikat pyörimään – karjalaisia leivontaohjeita nuorille